

Guia docent

Identificació de l'assignatura

Assignatura / Grup	20225 - Epigrafia i Numismàtica en el Món Antic / 1
Titulació	Grau d'Història - Quart curs
Crèdits	6
Període d'impartició	Primer semestre
Idioma d'impartició	Castellà

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx / Edifici
Enrique García Riaza (Responsable) garcia.riaza@uib.es	12:00	13:00	Dilluns	10/09/2018	03/06/2019	BB16 / Ramon Llull

Contextualització

L'assignatura es planteja com una iniciació a les tècniques per a l'estudi de l'Epigrafia antiga, amb especial atenció a l'Epigrafia Llatina, així com al coneixement de la història de la moneda en l'Antiguitat.

Requisits

Recomanables

Recomanables coneixements d'Història Antiga y Llatí. En especial, es recomana haver cursat prèviament les assignatures: Història Antiga de Grècia, Història Antiga de Roma i Història Antiga d'Espanya.

Competències

Específiques

- * CE-1: Llegir i interpretar documents de qualsevol naturalesa que siguin testimoni dels diferents períodes històrics (prehistòria, història antiga, història medieval, història moderna i història contemporània).
- * CE-3: Dominar les tècniques bàsiques per elaborar treballs d'iniciació a la recerca, adequats al nivell de grau, de cada període històric.
- * CE-10: Analitzar i valorar l'aportació cultural (material i immaterial) de les diverses societats (espanyoles, europees i extraeuropees) de cada etapa històrica.

Guia docent

Genèriques

- * CB-2: Que l'alumnat sàpiga aplicar els coneixements d'història a la feina o vocació d'una manera professional i que tingui les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments, i la resolució de problemes o qüestions dins de l'àrea de la història. .
- * CB-3: Que l'alumnat tingui la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants dins de l'àrea de la història per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'indole social, científica o ètica. .
- * CB-4: Que l'alumnat pugui transmetre informació, idees, problemes i solucions de l'àmbit de la història a un públic tant especialitzat com no especialitzat. .
- * CG-2: Comprendre, utilitzar i ser capaç d'explicar el llenguatge propi de la història, així com l'específic de cada un dels grans períodes en què es divideix. .
- * CG-4: Identificar els trets estructurals i definitoris d'un moment o col·lectiu històrics, analitzant i explicant l'evolució cronològica d'aquests trets. .

Bàsiques

- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el grau a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/

Continguts

Continguts temàtics

- TEMA 1
Objectius i presentació general de metodologia docent. Concepte d'Epigrafia Grega i Llatina. El naixement de la disciplina científica. Desenvolupament historiogràfic. Recursos actuals, bibliogràfics i digitals.
- TEMA 2
El naixement de l'escriptura en Grècia i Roma. Evolució dels alfabetes. Tipus de lletra, signes i particularitats gràfiques de l'Epigrafia Llatina.
- TEMA 3
Tipus de suport epigràfic.
- TEMA 4
L'estudi d'una inscripció: signes diacrítics. Fases d'anàlisi: lectura, transcripció, traducció i comentari.
- TEMA 5
El nom romà. El nom imperial.
- TEMA 6
Tipus d'inscripcions: monumentals, votives, honorífiques, funeràries, jurídiques, etc.
- TEMA 7
Concepte de Numismàtica Antiga. El naixement de la disciplina científica. Desenvolupament historiogràfic. Recursos actuals, bibliogràfics i digitals.
- TEMA 8

Guia docent

Definició de moneda. Terminologia monetar. La moneda com objecte físic: metalls i tècniques de fabricació. La moneda com conjunt: emissions, circulació, dipòsits monetals. Classificació, estudi i publicació de monedes.

- TEMA 9
Història de la moneda al món grec. Naixement i període arcaic.
- TEMA 10
Història de la moneda al món grec. Períodes clàssic i hel·lenístic.
- TEMA 11
Història de la moneda al món romà. Període republicà.
- TEMA 12
Història de la moneda al món romà. Període imperial.

Metodologia docent

Classes presencials més pràctiques a l'aula i a Aula Virtual. Requisits imprescindibles per aprovar el curs: obtenir com a mínim un 5 en l'examen final i lliurar el Quadern de Pràctiques amb els exercicis presencials no presencials i recull d'activitats complementàries (elaboració individual, originalitat i qualitat suficient).

Activitats de treball presencial (1,8 crèdits, 45 hores)

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Teoria	Grup gran (G)	Impartició de les principals aspectes dels blocs del temari amb metodologia de classe magistral.	27
Classes pràctiques	Pràctiques a l'aula	Grup mitjà (M)	Desenvolupar capacitats de lectura, transcripció, traducció i comentari d'inscripcions llatines, així com de classificació i comentari de monedes antigues. Metodologia: treball amb imatges i textos.	15
Avaluació	Examen final	Grup gran (G)	Assoliment de competències. Examen final del conjunt teòric-pràctic de la matèria. És requisit imprescindible per aprovar el curs obtenir com a mínim un cinc.	3

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Aula Digital.

Activitats de treball no presencial (4,2 crèdits, 105 hores)

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual	Estudi de la matèria	Afiançar aprenentatge. Acreditació del grau d'assoliment de competències: examen final.	35

Guia docent

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual	Elaboració d'exercicis pràctics on line (Aula Virtual)	Finalitat: reforçar coneixements pràctics i autonomia. Lliurament a través d'Aula Virtual. Tots els comentaris seran sotmesos a l'escrutini del software antiplagi TURNITIN que detecta també còpies de treballs d'anys anteriors i còpies entre treballs del mateix curs.	20
Estudi i treball autònom individual	Recensió de planas web (Fòrum Aula Virtual)	Els alumnes realitzaran anàlisis crítiques de webs relatives als continguts de l'assignatura, i els exposaran a través del fòrum.	10
Estudi i treball autònom individual	Elaboració del Quadern de Pràctiques (Aula Virtual)	Finalitat: reforçar coneixements pràctics. El Quadern de Pràctiques és un recull (amb ulterior elaboració i ampliació per part de l'alumne) del conjunt de les pràctiques presencials desenvolupades a la llarg del curs. Es lliurarà al professor (Bústia d'Aula Virtual) el dia de l'examen en format PDF. Constueix un requisit imprescindible per aprovar el curs (amb elaboració individual, originalitat i qualitat suficient). Tots els quaderns seran sotmesos a l'escrutini del software antiplagi TURNITIN que detecta també còpies de treballs d'anys anteriors i còpies entre treballs del mateix curs.	40

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

Frau en elements d'avaluació

D'acord amb l'article 33 del Reglament acadèmic, "amb independència del procediment disciplinari que es pugui seguir contra l'estudiant infractor, la realització demostradorament fraudulenta d'algun dels elements d'avaluació inclosos en guies docents de les assignatures comportarà, a criteri del professor, una menysvaloració en la seva qualificació que pot suposar la qualificació de «suspens 0» a l'avaluació anual de l'assignatura".

Teoria

Modalitat	Classes teòriques
Tècnica	Escala d'actituds (no recuperable)
Descripció	Impartició de les principals aspectes dels blocs del temari amb metodologia de classe magistral.
Criteris d'avaluació	Assistència a les classes, actitud correcta i participació activa.

Percentatge de la qualificació final: 1% per a l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 0% per a l'itinerari B

Guia docent

Pràctiques a l'aula

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Escales d'actituds (no recuperable)
Descripció	Desenvolupar capacitats de lectura, transcripció, traducció i comentari d'inscripcions llatines, així com de classificació i comentari de monedes antigues. Metodologia: treball amb imatges i textos.
Criteris d'avaluació	Assistència a les pràctiques, actitud correcta i participació activa.

Percentatge de la qualificació final: 4% per a l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 0% per a l'itinerari B

Examen final

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves objectives (recuperable)
Descripció	Assoliment de competències. Examen final del conjunt teòric-pràctic de la matèria. És requisit imprescindible per aprovar el curs obtenir com a mínim un cinc.
Criteris d'avaluació	Assoliment de competències. Coneixement satisfactori del temari. Examen final del conjunt teòric-pràctic de la matèria. És requisit imprescindible per aprovar el curs obtenir com a mínim un cinc.

Percentatge de la qualificació final: 50% per a l'itinerari A amb qualificació mínima 5

Percentatge de la qualificació final: 50% per a l'itinerari B amb qualificació mínima 5

Elaboració d'exercicis pràctics on line (Aula Virtual)

Modalitat	Estudi i treball autònom individual
Tècnica	Informes o memòries de pràctiques (recuperable)
Descripció	Finalitat: reforçar coneixements pràctics i autonomia. Lliurament a través d'Aula Virtual. Tots els comentaris seran sotmesos a l'escrutini del software antiplagi TURNITIN que detecta també còpies de treballs d'anys anteriors i còpies entre treballs del mateix curs.
Criteris d'avaluació	Assoliment de capacitats pràctiques i autonomia. Lliurament a la Bústia d'Aula Virtual

Percentatge de la qualificació final: 10% per a l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 10% per a l'itinerari B

Recensió de planas web (Fòrum Aula Virtual)

Modalitat	Estudi i treball autònom individual
Tècnica	Escales d'actituds (recuperable)
Descripció	Els alumnes realitzaran anàlisis crítiques de webs relatives als continguts de l'assignatura, i els exposaran a través del fòrum.
Criteris d'avaluació	Comentari extens de pàgines web lligades als continguts de l'assignatura.

Percentatge de la qualificació final: 5% per a l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 5% per a l'itinerari B

Guia docent

Elaboració del Quadern de Pràctiques (Aula Virtual)

Modalitat	Estudi i treball autònom individual
Tècnica	Informes o memòries de pràctiques (recuperable)
Descripció	Finalitat: reforçar coneixements pràctics. El Quadern de Pràctiques és un recull (amb ulterior elaboració i ampliació per part de l'alumne) del conjunt de les pràctiques presencials desenvolupades a la llarg del curs. Es lliurarà al professor (Bústia d'Aula Virtual) el dia de l'examen en format PDF. Consteix un requisit imprescindible per aprovar el curs (amb elaboració individual, originalitat i qualitat suficient). Tots els quaderns seran sotmesos a l'escrutini del software antiplagi TURNITIN que detecta també còpies de treballs d'anys anteriors i còpies entre treballs del mateix curs.
Criteris d'avaluació	Assoliment de capacitats pràctiques. Lliurament a la bústia d'Aula Virtual el dia de l'examen (amb elaboració individual, originalitat i qualitat mínima). El lliurament del Quadern de Pràctiques és requisit imprescindible per aprovar el curs.

Percentatge de la qualificació final: 30% per a l'itinerari A amb qualificació mínima 5

Percentatge de la qualificació final: 35% per a l'itinerari B

Recursos, bibliografia i documentació complementària

Bibliografia bàsica

Bibliografia bàsica (només edicions en castellà i/o català):

Epigrafia:

- J. Andreu Pintado, coord., Fundamentos de Epigrafia Latina, Pamplona 2009.
- A. Castillo, Introducción a la Historia de la Cultura Escrita, Gijón 2004.
- L.J. Calvet, Historia de la escritura: de Mesopotamia hasta nuestros días, Barcelona 2001.
- P. Corbier, Epigrafia Latina, Granada 2004.
- A. Gaur, Historia de la escritura, Madrid 1990.
- J. M. Iglesias Gil-J. Santos Yanguas, Vademecum para la epigrafia y numismática latinas, Santander 2008 (2a ed.).
- P. López Barja, Epigrafia latina. Las inscripciones romanas de los orígenes al siglo III d. C., Santiago de Compostela 1993.
- A. Robinson, Historia de la escritura. Alfabetos, jeroglíficos y pictogramas, Barcelona 1996.

Numismàtica:

- AA. VV., Historia monetaria de España Antigua, Madrid 1998.
- AA. VV., Curs d'Història monetaria d'Hispania, Gabinet Numismàtic de Catalunya, Museu Nacional d'Art de Catalunya, Barcelona: I. La moneda en temps d'August, 1997; II. La moneda en la societat ibèrica, 1998; III. Moneda i exèrcits, 1999; IV. Moneda i administració del territori, 2000; V. Moneda i vida urbana, 2001; VI. Funció i producció de les seques indígenes, 2002; VII. Les imatges monetàries: llenguatge i significat, 2003; VIII. Moneda de l'Imperi romà, 2004; IX. La moneda al final de la República: entre la tradició i la innovació, 2005; X. Moneda, cultes i ritus, 2006; XI. La interpretació de la moneda. Passat i present, 2007; XII. Els tallers monetaris: organització i producció, 2008; XIII. Ús i circulació de la moneda a la Hispania Citerior, 2009; XIV. Falsificació i manipulació de la moneda, 2010; XV. Mites, ofrenes funeràries i monedes, 2011.
- AA. VV., Els ibers, cultura i moneda, Gabinet Numismàtic de Catalunya, Museu Nacional d'Art de Catalunya, Barcelona 2009.
- C. Alfaro Asins, Numismática y Medallística, Museo Arqueológico Nacional, Madrid 1991.
- A. Beltrán, Introducción a la numismática, Madrid 1985.
- M.H. Crawford, "Numismática", M. Crawford, ed., Fuentes para el estudio de la Historia Antigua, Madrid 1986, 197-247.

Guia docent

- Mª P. García-Bellido; C. Blázquez, Diccionario de cecas y pueblos hispánicos, 2 vols., Madrid 2001.
 -O. Gil Farrés, Introducción a la Numismática, Madrid 1993.
 -C. Herrero Albiñana, Introducción a la numismática antigua (Grecia y Roma), Madrid 1994.
 -J. M. Iglesias Gil-J. Santos Yanguas, Vademecum para la epigrafia y numismática latinas, Santander 2008 (2a ed.).
 -L. Villaronga, Numismática Antigua de Hispania, Barcelona 1979.
 --- Numismática antigua de Hispania. Iniciación a su estudio, Barcelona 1987.

Bibliografia complementària

Epigrafia:

- AA.VV., Guide de l'épigraphiste. Bibliographie choisie des épigraphies antiques et médiévales, Paris 2003 (7o supl.: 2006-2007).
 -A. Burnett - M. Amandry - P.P. Ripollès, Roman Provincial Coinage. From the death of Caesar to the death of Vitellius 44~69 a.d. (2 vols.), Londres-Paris 1992.
 -C. Bruun - J. Edmondson (eds.), The Oxford Handbook of Roman Epigraphy, Oxford 2014.
 -R. Cagnat, Cours d'épigraphie latine, Paris 1914 (reimp. Roma 1964).
 -I. Calabi Limentani, Epigrafia latina, Milán 1991.
 -M. Cébeillac-Gervasoni, Epigraphie latine, Paris 2006.
 -A. E. Cooley, The Cambridge Manual of Latin Epigraphy, Cambridge 2012.
 -J. D'Encarnação, Introdução ao estudo da Epigrafia Latina, Coimbra 1997.
 -I. Di Stefano Manzella, Mestiere di epigrafista: guida alla schedatura del materiale epigrafico lapideo, Roma 1987.
 -A.E. Gordon, Illustrated Introduction to Latin Epigraphy, Berkeley 1983.
 -M. Guarducci, Epigrafia Greca, I-IV, Roma 1967-1978 (reimpr.1995).
 -L. Keppie, Understanding Roman Inscriptions, Londres 1991.
 -J.-M. Lassere, Manuel d'épigraphie romaine, Paris 2005.
 -B.H. McLean, An Introduction to Greek Epigraphy of the Hellenistic and Roman Periods from Alexander the Great down to the Reign of Constantine (323 B.C. - A.D. 337), Ann Arbor 2002.
 -A. Petrucci, Breve storia della scrittura latina, Roma 1992.
 -M. Ramírez Sánchez, "Epigrafia digital. Tecnología 3D de bajo coste para la digitalización de inscripciones y su acceso desde ordenadores y dispositivos móviles", El profesional de la información, 23/5, 2014,467-474.
 -B. Rémy-F. Kayser, Initiation à l'épigraphie grecque et latine, Paris 1999.
 -G.C. Susini, Il lapicida romano. Introduzione all'epigrafia latina, Roma 1966.
 ---Epigrafia romana, Roma 1982.

Numismàtica:

- F. Álvarez Burgos, Prontuario de la Moneda Romana. Madrid 1982.
 -A.M. Burnett, Coinage in the Roman World, Londres 1987.
 -R.A.G. Carson, Coins of the Roman Empire, Londres - Nueva York 1990.
 ---Principal coins of the romans. Vol.I, The Republic c.290/31 bC. Londres 1978.
 -M.H. Crawford, Roman Republican Coinage (2 vols.), Cambridge 1974.
 --- Coinage and money under the Roman Republic. Italy and the Mediterranean economy. Londres 1985.
 -H. Frère, Numismatique, initiation aux méthodes et aux classements, Lovaina 1982.
 -B.V. Head, Historia Nummorum. A Manual of Greek Numismatic, Oxford 1911 (reimpr. Londres 1963).
 -G. K. Jenkins, Ancient Greek Coins, Londres 1990.
 -J.P.C. Kent- M. Hirmer - A. Hirmer, Roman Coins, Nueva York 1978.
 -H. Mattingly - R.A.G. Carson, Coins of the Roman Empire in the British Museum. (6 vols.), Londres 1972.
 -H. Mattingly et al., Roman Imperial Coinage (10 vols.), Londres 1972-1994.
 -O. Mørkholm, Early Hellenistic Coinage: From the Accession of Alexander to the Peace of Apamea (336-188 B.C.), Cambridge 2001.
 -H. Nicolet-Pierre, Numismatique grecque, Paris 2002.

Guia docent

- F. Rebuffat, La Monnaie dans l'Antiquité, Paris 1996.
- D. R. Sear, Roman coins and their values. Londres 1984.
- Greek Coins and their values. I, Europe; II, Asia & Africa; III, The Third Century Crisis and Recovery, A.D. 235-285 (The Accession of Maximus to the Death of Carinus), Londres 1994; 2005 (III). -Ch. Seltman, Greek Coins. A History of Metallic Currency and Coinage down to the Fall of the Hellenistic Kingdoms, Londres 19552.
- M. Servet, Nomismata. État et origines de la monnaie, Lyon 1984.

Altres recursos

- Epigrafia. Publicacions periòdiques (Hispania)
- Hispania Antiqua Epigraphica(1950-1969). Suplemento anual de Archivo Español de Arqueología, Madrid (=HAEpigr)
- Hispania Epigraphica, 1989-, Instituto de Conservación y Bienes Culturales/1995. Servicio de Publicaciones de la Universidad Complutense, Madrid (=HEp)
- Ficheiro Epigráfico, suplemento aConimbriga. 1984- (=FE)
- Selecció de recursos on line:
- www.bbaw.de/bbaw/Forschung/Forschungsprojekte/cil/de/Startseite (CIL)
- www.cervantesvirtual.com/servlet/SirveObras/01604185325695073002257/index.htm (M.E. Ramírez Sánchez, Recursos de Epigrafia y Numismática en Internet: balance actual y perspectivas en España)
- www.rassegna.unibo.it/epigrafi.html
- www2.uah.es/imagenes_cilii/ (CIL II)
- www.uni-koeln.de/phil-fak/ifa/altg/eck/Aiegl-home.html (AIEGL)
- www.uni-heidelberg.de/institute/sonst/adw/edh/
- www.wildwinds.com
- www.occidens.es

